

SİTOPLAZMA VE ORGANELLER SİTOPLAZMA

Biyoloji Öğretmeni
Senem ÖZDEMİR

- Ökaryot hücrelerde çekirdek ile hücre zarı arasında kalan kısma sitoplazma denir.
- Tüm hücrelerde bulunur.
- Sitoplazma, organeller ve bunların içinde yer aldığı koyu kıvamlı yarı akışkan (kolloidal) sıvı kısım (sitozol) dan oluşur.
- Ökaryot bir hücrenin sitoplazmasında DNA bulunmaz.
- Sitoplazmanın yarı akışkan sıvı kısmında

- %70-%90 su

- enzimler

- Mineraller

- hormonlar

- Tuzlar

- vitaminler

- Gazlar

- ATP

- Proteinler

- Nükleotitler

- Karbonhidratlar

- RNA

- Yağlar

Organel

- ✓ Metabolik olayların gerçekleştiği işlevsel yapı
- ✓ Prokaryot Hücrelerde Sadece ribozom bulunur.
- ✓ Ökaryot Hücrelerde ribozom ve zarlı organeller bulunur.

Biyoloji Öğretmeni
Senem ÖZDEMİR

ORGANELLER

Zarsız Organeller

1. Ribozom
2. Sentrozom

Zarlı Organeller

Tek zarlılar

1. E.R.
2. Golgi
3. Lizozom
4. Koful

Çift zarlılar

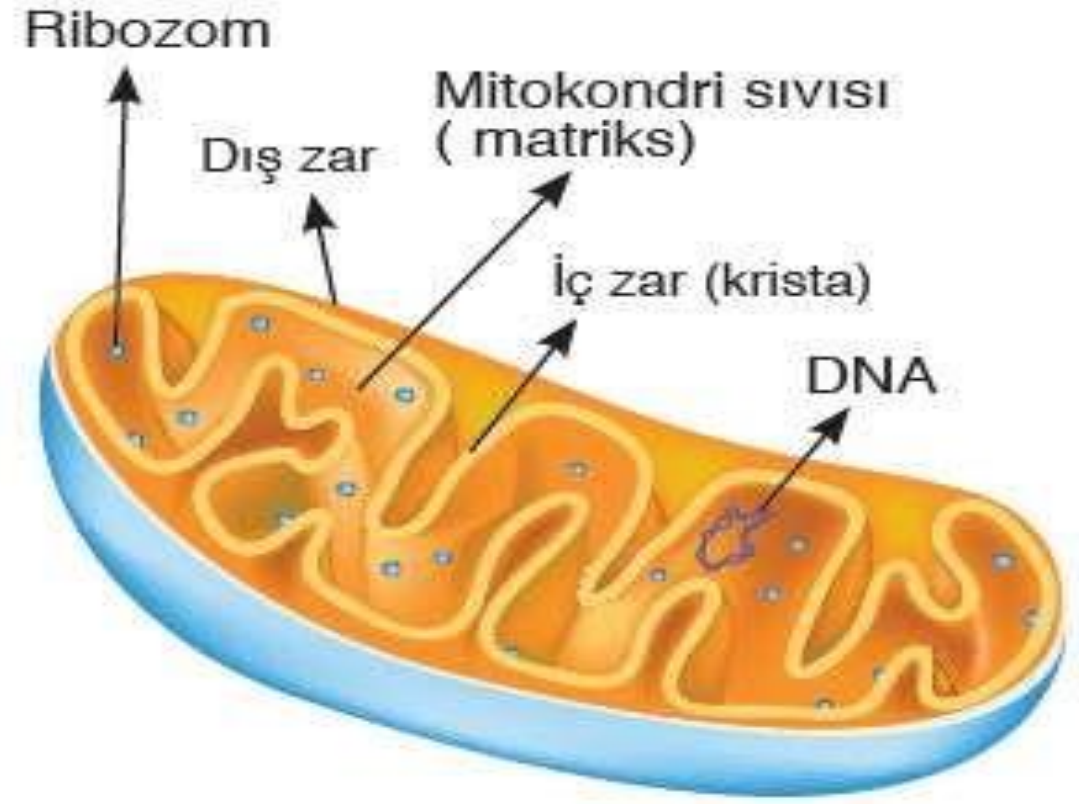
1. Mitokondri
2. Plastidler
  - a) Kloroplast
  - b) Kromoplast
  - c) Lökoplast

Biyoloji Öğretmeni
Senem ÖZDEMİR

1. MİTOKONDİRİ

- ✓ Ökaryotlarda oksijenli Solunum tepkimelerin gerçekleştiği organeldir.
- ✓ Kendine ait DNA, RNA ve ribozomu bulunur. (DNA'sı halkasaldır.)
- ✓ İç zarına **KRİSTA** denir. E.T.S elemanları taşır.
- ✓ Sıvı kısmına **MATRİKS** denir. DNA, RNA, ribozom ve solunum enzimleri bu kısımdadır.

✓ $6O_2 + C_6H_{12}O_6 \rightarrow 6CO_2 + 6H_2O$

✓ Kas, sinir, böbrek ve sperm gibi hücrelerde fazla sayıda bulunur.

✓ Çoğalmaları, çekirdek DNA'sının kontrolünde gerçekleşir.

Mitokondride oksijenli solunum ile ATP üretildiğine göre, mitokondri etkinliği artan bir hücrede; $(C_6H_{12}O_6 + 6O_2 \rightarrow 6CO_2 + 6H_2O + 38ATP)$ - O_2 tüketimi artar.

-Enerji verici olarak kullanılan glikoz, yağ asidi ve gliserol gibi monomerlerin miktarı azalır.

-Yoğunluk azalır.

Mitokondri etkinliği artan bir hücrede;

- CO₂ artar
- pH düşer. Asitlik artar.
- Üretilen ATP artar.
- Isı artışı olur.
- H₂O miktarı artar.
- Osmotik basınç azalır.
- Turgor basıncı artar.

- ❖ İnsanlar mitokondrilerini annenin yumurta hücresinden alırlar.
Spermden yani babadan değil.

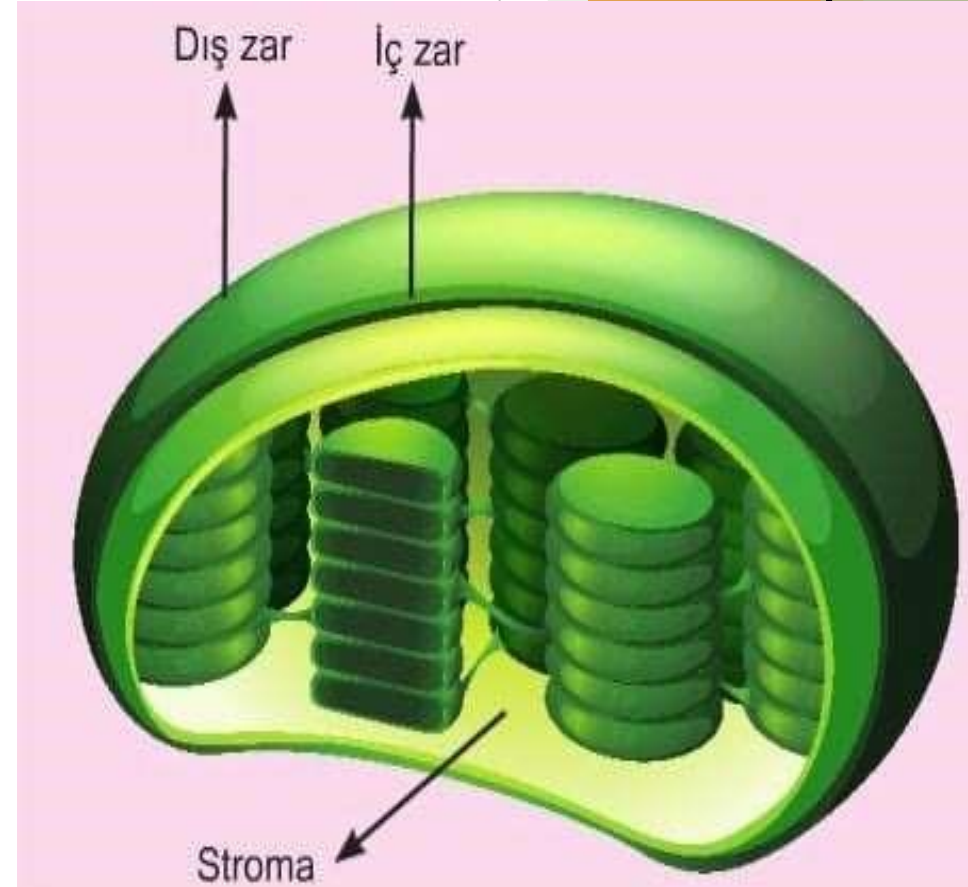
2-Plastitler

-Bitki hücrelerinde, alglerde ve öglena gibi protistlerde bulunan çift katlı bir organeldir.

-İçerdikleri renk maddeleri ve yaptıkları göreve göre;

- kloroplast,
- kromoplast □lökoplast olmak üzere üç çeşit plastit vardır.

Kloroplast

- ✓ Klorofil taşıdıkları için yeşil renkli plastitlerdir.
- ✓ Bazı protista (öglena) ve bitkilerde bulunur.
- ✓ Bir bitkinin tüm yeşil kısımlarında (yapraklarda, genç dallarda ve olgunlaşmamış meyvelerde) bulunur.
- ✓ Ökaryotlarda fotosentez tepkilemelerinin gerçekleştiği organeldir.
- ✓ Kendine ait DNA , RNA ve ribozomu bulunur. (DNA'sı halkasaldır.)
  - ✓ İç zarına GRANUM zar denir. E.T.S elemanları taşır.
- ✓ Sıvı kısmına STROMA denir. DNA, RNA, ribozom ve fotosentez enzimleri bu kısımdadır.

Biyoloji Öğretmeni
Senem ÖZDEMİR

GÖREVİ

Güneş ışığını soğurarak kimyasal enerjiye dönüştürüp oksijen ve organik madde üretmektir.

Kloroplast içinde ATP üretilir ve üretilen ATP'ler yine kloroplastta organik besin üretilirken tüketilir.

Kromoplast

✓ Bitkiye yeşil dışında renk veren pigmentleri taşır. ✓ Pigment
Renk Bulunduğu bitki

KARATONOİDLER

□ Likopen → kırmızı → **domateste**

□ Ksantofil → sarı → **limonda**

❑ Karoten → turuncu → havuçta ya da portakalda
Lökoplast

- ✓ RENKSİZ plastit çeşididir.
- ✓ Renksiz plastitlerdir. Bitkilerin kökünde, tohumunda ve patates gibi bitki gövdelerinde bulunur.
- ✓ Patateste → NIŞASTA
- ✓ Baklagilde → Protein
- ✓ Ketende → Yağ

3-Endoplazmik Retikulum

- Çekirdek zarı ile hücre zarı arasında uzanan KANALCIK sistemidir.
- Memelilerin olgun alyuvarları hariç tüm ökaryot hücrelerde görülür.
- Çekirdeğin yerini sabitler.
- Hücre bölünmesi sırasında yıkılır.

Granüllü E.R. → ' Üzerinde ribozom bulunur

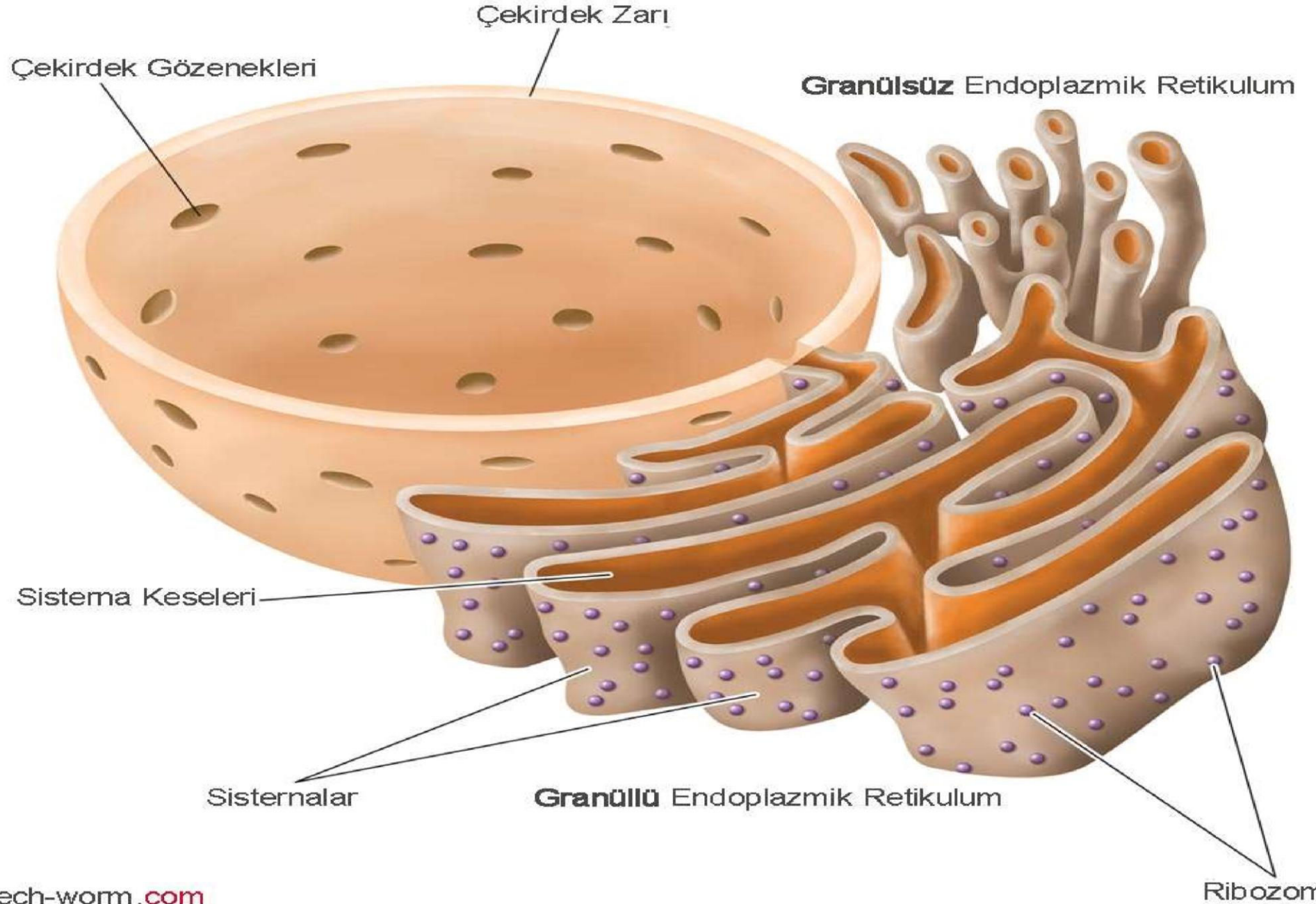

Granülsüz (Düz) E.R. → ' Üzerinde ribozom bulunmaz.

Biyoloji Öğretmeni
Senem ÖZDEMİR

Endoplazmik Retikulum

Biyoloji Öğretmeni
Senem ÖZDEMİR

görevleri;

- ✓ Hücre içi madde iletimini sağlamak,
- ✓ Hücreye desteklik sağlamak,
- ✓ Hücre çekirdeğinin belirli bir bölgede sabit kalmasını sağlamak
- ✓ asidik-bazik tepkilerin birbirinden ayrılmasını sağlamak ve Ca^{++} , protein gibi maddeleri depolamaktır.

Granüllü Endoplazmik Retikulum

- ✓ Granüllü Endoplazmik retikulum bitki ve hayvan hücresinde bulunur.
- ✓ Hücre dışına verilecek olan salgıların büyük bir kısmı granüllü endoplazmik retikulum, tarafından sentezlenir.
- ✓ üzerindeki ribozomlarda oluşan proteinler, endoplazmik retikulumun içine geçerek işlevsellik kazanır.
- ✓ Buradan Golgi cisimciğine taşınır ve orada görevlerine göre sınıflandırılır.
- ✓ Daha sonra da hücre zarından geçerek görevine göre ilgili yere gönderilir.

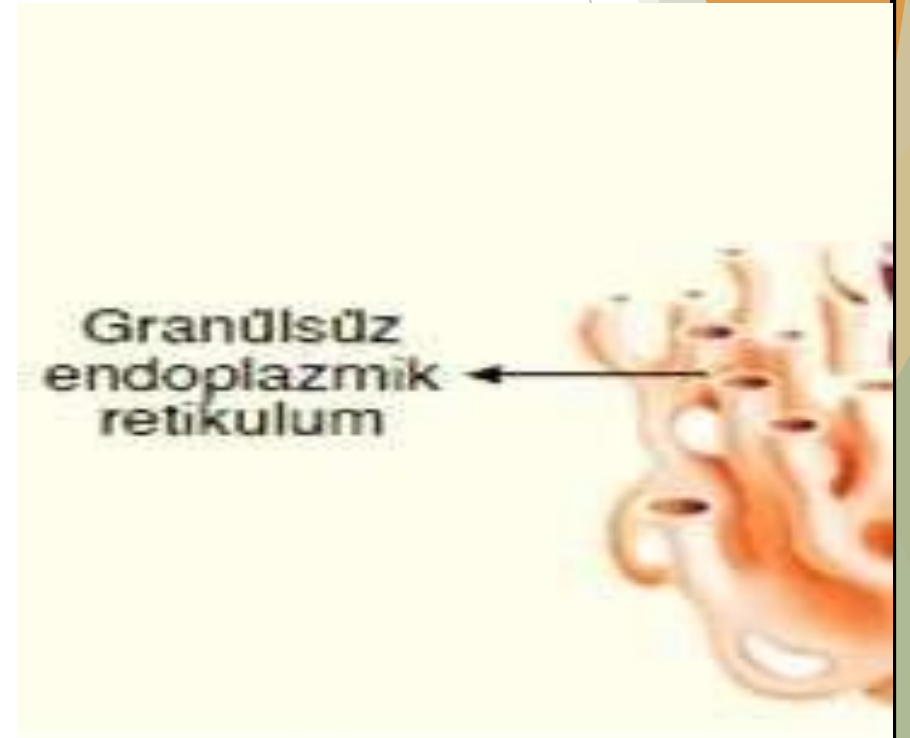
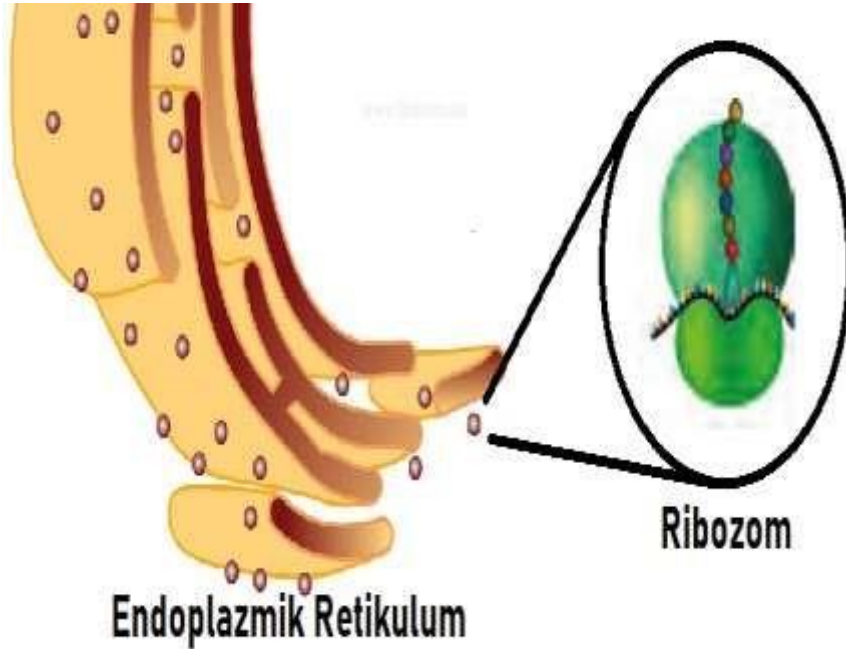
Örneğin pankreas hücrelerinden bazıları insülin salgılar ve bunu kana gönderir. Bu hücrelerde granüllü endoplazmik retikulum miktarı fazladır. Granüllü endoplazmik retikulum, protein sentezinin yanında hücre zarının proteinlerine lipit ekleyerek zarı büyütür.

Granülsüz Endoplazmik Retikulum

- ✓ Karbonhidrat ve lipit sentezi yapan hücrelerde miktarı fazladır.
- ✓ Kas hücrelerinde Ca karaciğerde glikojen depolar.

✓ Alkol ve ilaçların zehirli etkilerini yok eder.

Biyoloji Öğretmeni
Senem ÖZDEMİR

BENİ DİNLEDİĞİNİZ İÇİN TEŞEKKÜRLER

Biyoloji Öğretmeni
Senem ÖZDEMİR